מעשה רוקח על המשנה — תמורה

במסכת זו יש שבעה פרקים, והתחלת אותיות עולה ע"ב, וסופי אותיות עולה תתקע"ה. כל זה צריך טעם. וגם לחבר מסכת זו למסכת הקודמת.

והנה אקדים דברי התיקונים (תיקוני זהר כג, ב): "גלגולין אינון רזא דהרכבה וכו' אבל עיקרא דאם המר ימירנו צריך דיהא קדש כקדש וכו' ובגיניה אתמר לא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב דהאי איהו צדיק ורע לו רשע וטוב לו אבל אם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש ובדא מרכיבן נפש בנפש וכו'".

נמצא מבואר מדברי קדשו שסוד פרשת תמורה מיירי בסוד הגלגול. לכן נלע"ד שגם רבינו הקדוש מרמז כל זה במשנתינו. ולכך סידר במסכת זו שבעה פרקים כנגד שבעה אותיות גלגולין, שיסוד מסכת זו מיירי בסוד גלגולין דנשמתא.

וסוד הגלגול הוא חסד אל, שמצד הדין מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת והיינו מי שטרח בעולם הזה בתורה ומצות יאכל בעולם הבא, אבל מי שחטא בעולם הזה ומת בלא תשובה, מצד הדין אין לו תקנה. אך מצד חסד אל יש לו תקנה על ידי גלגול. ולכן גלגול בגימטריא חסד. ולכך התחלת אותיות מן המסכת עולה ע"ב כמנין חסד וכמנין גלגול. וסופי אותיות עולה תתקע"ה כמנין "בחסד יש לו תקנה". וכן "בגלגול יש לו תקנה" – הכל במכוון.

וגם ידוע שיש לאדם נפש רוח נשמה וצריך להתגלגל עד שיתקן כל אלו בחינות. ועיין בדברי הסבא קדישא פרשת משפטים שמאריך בסודות אלו. לכן כשתצטרף התחלת אותיות עם סופי אותיות וב' כוללים עולה במכוון כמנין נפש רוח נשמה עם האותיות.

וידוע שעיקר סוד הקרבן הוא ברזא דגלגולא בסוד "אדם כי יקריב מכם" ממש, וכמו שמבואר בספרי המקובלים והובא קצת מהם בס' יר"נ(?) בפרשת ויקרא, דכל בחינות אלו של נר"נ מתגלגלים בבהמה וכשבא עת תיקונו נזדמן אותה בהמה לקרבן על המזבח ומשם עולה למזבח של מעלה ושם מיכאל כהן גדול מקריב נשמותיהן של צדיקים כמבואר בתוספת סוף מנחות.

ולזה הזהרנו התורה בבהמת קדשים "לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב", כי מי יודע בסוד הגלגולין, דאפשר בבהמת קדשים יש בה נשמה שכבר נתקנה שראויה לעלות על גבי המזבח ואף אם היא בעלת מום מכל מקום גם בפסולי המוקדשין שנפדו יש בהם קדושה, ולכך לא הותרו אלא "תזבח ואכלת" ולא בגיזה ועבודה. ובבהמת חולין יכול להיות איזה נר"נ שעדיין לא נתקנה לכן אסור להמיר לכתחלה. ואם המר ימיר – אזי מחסד אל "והיה הוא ותמורתו יהיה קדש", ששניהן יש להם תיקון.

ובזה מיושב קושיות התוס' אמאי לא תני סופג שמונים דהא יש ב' לאוין – לא יחליפנו ולא ימיר אותו. ולדברינו מיושב, דלכאורה יש דקדוק בפסוק דהוי ליה למכתב "לא יחליפנו ולא ימירנו" או "לא יחליף ולא ימיר אותו", אלא להורות ברמז סודי הגלגול – "לא יחליפנו" קאי על הבהמות, "ולא ימיר אתו" כתיב חסר ו' בתורה, וכשתחשוב ג' תיבות אלו "ולא ימיר אתו" עולה כמנין נפש ורוח האדם עם התיבות והכולל. נמצא שהכל הוא לאו אחד. וכן הרמב"ם וש"פ אינם מונים אלו ב' לאוין אלא לאחד.

וגם המסכת נקרא תמורה כמנין נפש ורוח עם הכולל. ודוק בכל זה ויונעם לך.

ובזה יש ליישב גם כן שנסמכה מסכת זו לסיום מסכת הקודמת דאיתא בסבא פרשת משפטים דדוקא נפש רוח נשמה שיש לאדם מעולמות בי"ע אינון מתגלגלין גם בבהמות ועופות, אבל מי שזוכה לנר"נ מסיטרא דאצילות אינם באים בגלגול בהמות וכדומה, וכדמיון שכתבתי בסוף מס' הקודמות.

והואיל דאתי לידן האי מילתא, דנשמתין דגלגולא בבהמות כשבא עת תיקונם נזדמן אותה בהמה לקרבן על המזבח – לזה אפשר להבין דברי חכמים וחדותם בגמרא דזבחים דף ס"ב (דף סב.) איתא שם מידת ארכו ומידת אחבו ומידת קומתו של המזבח אינן מעכבין ובלבד שלא יפחתנו ממזבח שעשה משה. וכמה? אמר רב יוסף אמה. מחכו עליה חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב רבוע יהיה המזבח. אמר ליה אביי דלמא מקום מערכה קאמר מר. קרי עלייהו בני קטורה. וע"ש בפרש"י.

הגמרא זו תמוה לרבים ונלע"ד ליישב דלעיל בגמרא דף מ"ג ע"ב איתא אמר ר' יוחנן הפיגול הנותר והטמא שהעלן ע"ג המזבח פקע איסור מהן. אמר רב חסדא מרי דיכי מזבח מקוה טהרה היא אמר ר' זירא שמשלה בהן האור וכו'. וכן פוסק הרמב"ם בפרק י"ח מהל' פסולי המוקדשין. נמצא אף שאמר רב חסדא לשון זה "מזבח מקוה טהרה" בתמיה, מכל מקום האמת כן הוא כשמשלה בהן האור הויא מזבח מקוה טהרה.

ולכן נלע"ד באמת הטעם של רב יוסף שאמר שהמזבח צריך להיות לא פחות מן אמה והיינו אמה על אמה, יהיה מקום המערכה כמזבח של משה, דידוע דשיעור מקוה היא אמה על אמה ברום שלש אמות ובמזבח של משה כתיב "ושלש אמות קומתו", ולמ"ד דברים ככתבן נמצא שהיה המזבח דהיינו מקום המערכה שיעור מקוה ממש, אמה על אמת ברום שלש אמות. ולמ"ד האי "ושלש אמות קומתו" היינו משפת סובב ולמעלה והיינו מקום מערכה. נמצא דבין למר ובין למר היה מקום המערכה שיעור מקוה במכוון לרב יוסף ולפי דברי שכתבתי היינו שהמזבח היתה מקוה טהרה לנשמה היינו לאותן נשמות שנגמר גלגולם. וכשתחשוב מזבח מקוה טהרה תמצא מכוון כמנין לנשמה עם ב' כוללים, שהנשמה כוללת נפש ורוח והיינו כאוקימתא דר' זירא כשמשלה בהן אור דכל דבר אשר יבא באש תעבירו באש ועיקר טבילתן בנורא כמבואר במס' סנהדרין.

ובזה מבואר הגמרא דזבחים דקרא עלייהו בני קטורה. לא לגנאי, רק הודיעם הטעם שלו שהמזבח צריך להיות לא פחות מאמה על אמה והיינו כשיעור מקוה ברום שלש אמות. וכשתחשוב ב' תיבות אלו בני קטורה תמצא מכוון כמנין בי מקוה טהרה. דוק ותשכח.

ואפשר שהיה מרמז עוד בתיבות אלו "בני קטורה" היינו לאותן נשמות שנגמר תקונם לקשר אותן למעלה והיינו "בני קטורה" שהוא לשון קשר כידוע ודוק היטב.

ולכן תמצא שג' תיבות אלו מזבח מקוה טהרה עם ג' כוללים עולה מנין ת"ל, כמנין ה' פעמים אלהים, דידוע שסוד מזבח החיצון אימא תתאה רחל ובנינה מה' גבורות. ולכן תמצא שב' תיבות מזבח מקוה עם האותיות כמנין גבורה. וג' תיבות מזבח מקוה טהרה חשבון ת"ל עם ג' כוללים עולה גם כן כמנין צדיק יסוד עולם, שעל ידי מדת יסוד מקבלת החסדים להמתיק הגבורה שבה.